

ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ АНГЛОМОВНИХ РЕЦЕПТИВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

У статті здійснено історико-педагогічний аналіз формування у майбутніх фахівців з харчових технологій англомовних рецептивних комунікативних компетентностей. Узагальнено досвід науковців, що розробляли методику навчання рецептивних видів мовленнєвої діяльності студентів немовних вищих навчальних закладів. Здійснено аналіз розвідок, присвячених формуванню англомовних рецептивних комунікативних компетентностей у студентів технологічних ВНЗ. Зроблено висновок про необхідність ранньої професіоналізації студента, що посилює актуальність англійської мови для професійного спілкування.

Ключові слова: англійська мова для професійного спілкування, рецептивні комунікативні компетентності, харчові технології.

Постановка проблеми. На початку двадцять першого століття спостерігається стрімкий розвиток харчової науки і технологій. З огляду на зростаючі можливості українських студентів, зокрема, участь у міжнародних олімпіадах, літніх школах, програмах стажувань та подвійних дипломів, а також інтерес міжнародних компаній, таких як Coca-Cola (США), CarlsbergGroup (Данія), McDonald's (США), Cargill (США), Nestle (Швейцарія), KraftFoods (США), SouthFood (Швеція), до вітчизняних фахівців, постає необхідність ґрунтовного аналізу методик формування професійної англомовної компетентності інженерів-харчовиків. Ринок праці формує сфери та ситуації, що визначають мовну поведінку, в межах якої функціонують спеціалісти. З огляду на те, що «мовленнєві вміння визначаються й інтегруються відповідно до мовної поведінки» [9, с.7], вбачаємо необхідність у дослідженні взаємопов'язаного навчання рецептивним видам мовленнєвої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Значний вклад у дослідження методики навчання англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей здійснили Т. Hutchinson, А. Waters, Р. Strevens, Т. О. Брик,

Д. В. Бубнова, І. А. Вереїгіна, Д. І. Демченко, Ю. В. Кміть, Л. М. Конопляник, З. М. Корнева, Н. О. Микитенко, Л. І. Морська, Ю. О. Ніколаєнко, А. І. Петрова, І. О. Сімкова, О. Б. Тарнопольський, Н. Л. Тоцька. Питання формування рецептивних компетентностей студентів немовних ВНЗ розглядається в роботах Л. С. Бірецької, С. Г. Вавіліної, Л. В. Бондаревої, Ю. М. Бузини, С. Л. Буковського, О. М. Гордієнко, Ю. В. Дегтярьової, В. Г. Златнікова, А. О. Коваль, А. М. Кузнєцова, Е. М. Ларіної, О. С. Малюги, Ю. В. Мерцалової, Н. В. Набатової, І. О. Попової, В. О. Потьомкіної, С. В. Радецької, Ю. В. Романюк, К. М. Ружин.

Мета статті полягає у історико-педагогічному аналізі праць, присвячених формуванню у майбутніх фахівців з харчових технологій англомовних рецептивних комунікативних компетентностей.

Основні результати дослідження. В Програмі з англійської мови для професійного спілкування у частині вимог до рівня володіння мовою для бакалаврів зазначено, що разом з усіма іншими професійними вміннями, студент повинен бути здатним ефективно спілкуватися англійською мовою у професійному середовищі, щоб «знаходити нову текстову, графічну, аудіо та відео інформацію, що міститься у галузевих матеріалах (як друкованому, так і в електронному вигляді), аналізувати англомовні джерела інформації для отримання даних, що є необхідним для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень... [9, с.3]». Отже, формування професійної англомовної комунікативної компетентності у читанні та аудіюванні є одним із основних завдань підготовки студента до професійної діяльності.

У більшості наукових праць, присвячених формуванню англомовних рецептивних компетентностей, об'єктом дослідження є процес навчання одного виду мовленнєвої діяльності. З огляду на цей факт, вважаємо за доцільне проаналізувати праці окремо за кожним з рецептивних видів мовленнєвої діяльності.

Характерною рисою сучасних досліджень проблеми формування читацької компетентності є ідея включення професійно-орієнтованого читання в

суспільно-практичну діяльність майбутнього фахівця для вирішення ним професійно значущих завдань. Навчившись читати фахові тексти, майбутній спеціаліст отримує доступ до великої кількості професійно значущих інформаційних ресурсів.

Концепція професійно-орієнтованого читання у науково-методичній літературі ґрунтується на положенні про те, що воно є складною мовленнєвою діяльністю і зумовлене професійними та інформаційними потребами (Л. В. Макар, М. В. Озерова, І. В. Леушина та ін.). Професійно-орієнтоване читання утворює «специфічну форму опосередкованого текстом активного вербального письмового спілкування, основні цілі якого полягають в оперативній орієнтації, пошуку, добуванні, прийомі, переробці і подальшому цільовому застосуванні інформації в трудовій, громадській чи самоосвітній діяльності» [13, с. 238].

Протягом останнього десятиліття наукові здобутки в межах концепції професійно-орієнтованого читання полягають у висвітленні питання про види професійно-орієнтованого читання (З. І. Кличнікова, С. К. Фоломкіна, Т. С. Серова), дослідженні номенклатури умінь і текстів, що використовуються для навчання читання в немовних ВНЗ (Г. В. Барабанова, Н. В. Васькіна, Ю. В. Дегтярьова, І. К. Зуєва, О. С. Малюга, Ю. В. Мерцалова, Т. В. Мощанська, О. М. Панкратова). Можливості використання комп'ютерних технологій та мережі Інтернет для навчання професійно-орієнтованого читання розкрито в працях Н. В. Белкіна, М. Г. Бондарєва, А. Л. Буран, М. С. Гришиної, С. В. Радецької, Ю. В. Романюк, Т. І. Рязанцевої, С. І. Шевченко та ін.

Проблема класифікації видів читання є однією з найбільш досліджуваних. Над цією темою працювали такі дослідники, як Н. В. Баришніков, І. Н. Берман, В. А. Бухбіндер, М. Л. Вайсбурд, А. А. Вейзе, А. В. Войнова, Г. А. Іванова, Л. М. Єрмолаєва, З. І. Кличнікова, Р. А. Кузнєцова, М. В. Ляховицький, І. А. Попова, Г. В. Рогова, О. А. Розов, Т. С. Серова, С. К. Фоломкіна, С. Ф. Шатілов. З. І. Кличнікова поділяє читання за ступенем самостійності на підготовлене та непідготовлене. Н. І. Гез за глибиною проникнення в зміст

тексту виокремлює екстенсивне та інтенсивне читання. Н. Д. Гальскова за рівнями розуміння виділяє читання з розумінням основного змісту, з виокремленням повної інформації з тексту та з розумінням необхідної інформації. За формою прочитання А. П. Соколов виділяє читання в голос та про себе.

З позиції нашого дослідження актуальною є класифікація за комунікативними цілями С. К. Фоломкіної. Науковець виділяє ознайомлювальне, переглядове і вивчаюче читання [14]. Запропоновані С. К. Фоломкіною види читання відрізняються своїми завданнями, які, відповідно до мети читання, і визначають характер роботи з текстом.

Т. С. Серова розробила свою класифікацію видів професійно-орієнтованого читання, а саме: референтне та інформативне. Залежно від результатів, яких досягає фахівець у процесі читання, референтне читання поділяється на: орієнтовано-референтне, пошуково-референтне і узагальнюючо-референтне. Інформативне читання представлено у вигляді оціночно-інформативного, привласнювально-інформативного і створююче-інформативного [12].

А. В. Войнова, говорячи про професійно значуще для фахівця будь-якого напрямку вміння читати, пропонує термін «інформативно-динамічне читання». На її думку, випускник немовного ВНЗ зможе читати автентичні тексти іноземною мовою за фахом лише тоді, коли навчиться робити, це «легко, продуктивно і досить швидко» [2, с. 32]. Дослідниця вбачає в назвах різних видів читання деяку штучність, оскільки різноманіття видів читання не впливає на процес навчання читання. Таким чином, професійно-орієнтоване читання, на думку А. В. Войнової, повинно завжди бути інформативним (тобто забезпечувати вилучення інформації з фахового тексту у повному обсязі) і динамічним (швидким, технічним, біглим).

В контексті формування англomовної читацької компетентності актуальним є питання відбору текстового матеріалу. Джерела для відбору текстів запропоновані у працях Р. Sanderson, Ed. Williams, Ю. В. Дегтярьової,

О. С. Малюги, Ю. В. Мерцалової та ін. Ресурсами для формування читацької компетентності можуть слугувати публіцистичні та академічні тексти. У роботі О. В. Ністратової досліджено потенціал використання художніх текстів для навчання читання у військовому ВНЗ. Методика навчання професійно-орієнтованого читання на основі публіцистичних текстів запропонована у працях О. А. Арінчевої, Ю. М. Бузини, А. Л. Буран, А. М. Кузнєцової, Е. М. Ларіної, Ю. В. Мерцалової. Формування читацької компетентності на основі академічних текстів висвітлено у роботах О. В. Зеленової, Л. І. Зільбермана, О. С. Малюги.

О. С. Малюга обґрунтовує доцільність навчання професійно-орієнтованого читання наукових англомовних текстів на другому (магістерському) рівні, оскільки це продиктовано необхідністю проведення наукового дослідження та написання магістерської роботи [5].

Критерії відбору фахових текстів детально розглянуті у роботах Г. Барабанової, Т. С. Серової, О. Б. Тарнопольського, В. М. Щадрова. Детальна класифікація критеріїв відбору текстів для навчання читання представлена у роботі Г. В. Кравчук. Науковець поділяє критерії на такі групи: предметно-наукові (спеціальна предметно-наукова направленість інформації тексту, інформативність, новизна), методичні (автентичність, посильність), лінгвостилістичні та особистісно-орієнтовані (мотивація) [4].

Ю. В. Мерцалова у своєму дослідженні визначає наступні компоненти навчання читання автентичних текстів зі спеціальності «Технологія продуктів громадського харчування»: лінгвістичний, психологічний та методологічний. В межах лінгвістичного компоненту науковець виділяє дві групи текстів: інформаційного характеру та прагматично спрямовані. Психологічний компонент включає в себе вміння орієнтуватися в прагматичних установках тексту, впізнавати лексико-граматичні засоби реалізації прагматичного аспекту змісту та розуміння інформації автентичного тексту, за допомогою стратегій розуміння [6, с. 67-69].

Широка комп'ютеризація та впровадження Інтернету у навчальний процес стали поштовхом для вивчення можливостей застосування мультимедійних технологій для навчання читання. Теоретичні і практичні питання використання комп'ютерних програм для формування компетентності у читанні студентів немовних ВНЗ висвітлено у роботах А. Л. Буран, М. С. Гришиної, Ю. М. Верьовкіної-Рахальської, С. В. Радецької, Ю. В. Романюк, С. І. Шевченко, Є. В. Якушиної, Р. Swann та ін.

Ю. В. Романюк [11] теоретично обґрунтувала і розробила методику формування читацької англомовної компетентності з використанням навчального веб-сайту, визначивши зміст такого навчання та розробивши основні критерії відбору гіпертекстів для навчального веб-сайту. Компонентами змісту формування читацької англомовної компетентності науковець виділяє позамовний, методичний, лінгвістичний, лінгвосоціокультурний та психологічний. До складу якісних характеристик належать предметно-наукові критерії (критерій новизни, інформативної цінності та критерій наявності паралінгвістичних елементів тексту), лінгвостилістичні критерії (критерій різноманітності типів та жанрів текстів, критерій представленості фахової лексики), методичні критерії (критерії адаптивності та доступності навчальних матеріалів, відповідність типу тексту виду читання, критерій автентичності текстів, критерії тематичності та смислової синонімічності текстів), особистісно орієнтовані критерії (критерій відповідності професійним потребам студентів, критерій практичної цінності інформації). До кількісного належить критерій обсягу гіпертексту на навчальному веб-сайті та на інших веб-ресурсах [11, с.148].

У своїй роботі з методики навчання професійно спрямованого читання англійською мовою студентів немовних ВНЗ з використанням комп'ютера С. В. Радецька [10] здійснила класифікацію типів комп'ютерних вправ для навчання читання економічних текстів та розробила модель використання авторського автоматизованого навчального курсу. Науковець доводить, що ефективність навчання підвищується завдяки присутності в автоматизованому

навчальному курсі зворотного зв'язку (словник та граматичний довідник) та розгалуженої системи допомоги (вказівка на наявність помилки, на її місце, надання варіантів відповідей, правильної відповіді) [10].

Проаналізовані наукові досягнення визначили історичні передумови формування англомовної компетентності у читанні студентів немовних ВНЗ та вказують на відсутність досліджень присвячених формуванню читацької компетентності майбутніх фахівців з харчових технологій. Перейдемо до аналізу ретроспективи навчання аудіювання майбутніх фахівців з харчових технологій.

Останніми десятиліттями спостерігається неухильне зростання інтересу з боку психологів, методистів та викладачів до питання навчання аудіювання. Як підкреслює О. А. Обдалова, вміння говорити іноземною мовою саме по собі не гарантує уміння аудіювання, тому навчання студентів аудіювання є особливо гострим і актуальним [8, с. 4]. У професійній діяльності майбутніх фахівців з харчових технологій аудіювання як вид мовленнєвої діяльності реалізується в слуханні лекцій, доповідей, виступів, в участі у конференціях, семінарах, нарадах, в перегляді спеціальних телепередач, інструкцій, презентацій, реклами.

Затребуваність українських фахівців за кордоном, їх практична діяльність, широкі можливості для здобуття міжнародної освіти, членство українських ВНЗ та компаній у провідних міжнародних організаціях виробників харчової продукції значно розширюють сферу застосування аудіювання та зумовлюють інтерес науковців до дослідження та вдосконалення методики формування даного виду мовленнєвої діяльності.

Історико-педагогічний аналіз фахової літератури засвідчує, що внесок у розроблення наукових засад навчання аудіювання у немовних ВНЗ мали роботи Н. В. Агєєвої, Л. В. Бондарєва, О. М. Гордієнко, С. О. Губарєва, Я. В. Зудової, Л. І. Іванової, Ю. В. Кміть, Р. А. Кузнецова, Н. В. Набатової, А. Е. Міхіної, О. А. Обдалової, О. Б. Тарнопольського, В. А. Яковлевої. Насьогодні сформульовано завдання та зміст навчання аудіювання (Б. А. Лапідус,

Г. В. Рогова), визначено психологічні характеристики цього виду мовленнєвої діяльності (Н. В. Єлукіна, М. І. Жинкін, І. А. Зимня, О. М. Леонтєв, О. Р. Лурія, М. В. Ляховицький), зокрема, окреслено стратегії подолання психологічних бар'єрів аудіювання ІМ (Н. В. Агєєва), здійснено класифікацію видів аудіювання (Н. В. Єлукіна, О. А. Обдалова, Л. Ю. Куліш, В. А. Яковлєва), означено принципи відбору текстів для навчання аудіювання (О. Ю. Бочкарьова, Н. В. Єлукіна, Н. А. Новоградська-Морська), окреслено особливості навчання аудіювання засобами мультимедіа (Л. І. Іванова). Вивчення публікацій останніх років засвідчує комунікативну спрямованість у навчанні ІМ.

Однією з першочергових проблем постає питання відбору навчального матеріалу. Науковці (Ю. В. Кміть, Н. А. Новоградська-Морська, О. А. Обдалова, В. Г. Златніков та ін.) одностайні у думці, що тексти для аудіювання мають відповідати принципу автентичності. Фахівець, зіштовхнувшись з професійними проблемами, потребує певної інформації. Задоволення інформаційних потреб можливе не тільки за допомогою читання, але й під час конференцій, нарад, симпозіумів, конгресів.

У методичній літературі значна увага приділяється питанню класифікації видів аудіювання (P. Ur, S. Stempleski, О. А. Обдалова, Л. Ю. Куліш, Г. В. Рогова). Н. А. Новоградська-Морська зазначає, що відповідно до принципів комунікативного підходу, аудіювання може бути повним (детальним) із розумінням усіх деталей тексту, вибіркоким (селективним), коли слухача цікавлять окремі конкретні деталі і загальне розуміння тексту (глобальне), що передбачає розуміння основної теми, намірів автора, жанру і структури висловлювання [7].

У своєму дослідженні О. А. Обдалова виділяє загальнокомунікативне та професійне аудіювання. Загальнокомунікативне готує студентів до природного спілкування (соціокультурна сфера), а професійне аудіювання необхідне для професійної діяльності, тобто професійно-орієнтованого спілкування [8]. У контексті нашого дослідження спираємося на положення автора про те, що на

початковому етапі навчання аудіювання переважатиме загальнокомунікативне і професійне аудіювання.

В. А. Яковлева виділяє такі види професійно-орієнтованого аудіювання, як орієнтовне та інформативне. При орієнтовному аудіюванні увага спрямована на тему повідомлення та визначення основних понять. Інформативне аудіювання здатне задовольнити професійні запити та потреби фахівців у професійно-значущій інформації [15, с.65]. В орієнтовному аудіюванні В. А. Яковлева виділяє орієнтовно-ознайомлювальний та орієнтовно-оцінювальний підвиди, а у інформативному аудіюванні виокремлює інформативно-селективний та інформативно-діяльнісний підвиди. Завданням орієнтовного аудіювання автор вбачає визначення теми повідомлення, співвіднесення її з попереднім професійним досвідом, визначення ступеня важливості, значущості певної теми для подальшої професійної діяльності фахівця. Орієнтовно-ознайомлювальне аудіювання як підвид професійно-орієнтованого аудіювання виникає за умов необхідності швидкого визначення галузі знань, виділення основних проблем повідомлення або висловлювання. Для орієнтовно-оцінювального підвиду професійно-орієнтованого аудіювання характерне визначення змісту тексту, уточнення і конкретизація теми, виділення та оцінка головних і другорядних тем, а також проблем повідомлення [15, с.66].

В. А. Яковлевою вперше було сформульовано визначення професійно-орієнтованого аудіювання. У її дослідженні під поняттям «професійно-орієнтоване аудіювання» розуміється складна мовленнєва діяльність, зумовлена професійними потребами, що представляє собою специфічну форму спілкування, провідними цілями котрої є ознайомлення, оцінка, відбір та присвоєння професійно і особистісно значущої інформації та подальше її застосування в спеціальних галузях знань [15, с.71].

У контексті нашого дослідження ми беремо за основу визначення професійно-орієнтованого аудіювання, запропоноване В. Г. Златніковим, котрий створив методику навчання професійно-орієнтованого аудіювання англійською мовою курсантів вищих військових навчальних закладів. Згідно з

визначенням В. Г. Златнікова, професійно-орієнтоване аудіювання – це активний творчий процес, спрямований на усвідомлення, розуміння та безпосереднє використання у мовленнєвій практиці інформаційного аудіоповідомлення з питань професійної (загальновійськової) тематики [3, с.184]. На нашу думку, таке визначення найповніше відображає зміст поняття. Науковцем було визначено чинники об’єктивного і суб’єктивного характеру, що зумовлюють успішність навчання професійно-орієнтованого аудіювання. Зокрема, він виділив активізацію навчально-пізнавальної діяльності курсантів на основі комунікативного й імітаційно-ігрового підходів, особистісну спрямованість навчання професійно-орієнтованого аудіювання. Позитивним доробком методики є визначення структурних компонентів, критеріїв та рівнів володіння курсантами вищих військових навчальних закладів вміннями професійно-орієнтованого аудіювання англійською мовою.

Вагомим є науковий доробок Л. І. Іванової, котра експериментально встановила співвідношення між вправами до відео- та звукозаписів для навчання аудіювання в умовах самостійної роботи студентів першого курсу. Проте, зважаючи на появу новітніх комп’ютерних технологій та цифрових видів звукозапису, описані у дослідженні технічні засоби (аналогові носії) втратили свою актуальність.

Представимо перелік авторів досліджень з методики формування англійських рецептивних комунікативних компетентностей у студентів немовних ВНЗ за різними спеціальностями у вигляді таблиці (див. Табл.1).

Таблиця 1. Автори досліджень формування англійських рецептивних комунікативних компетентностей у студентів немовних ВНЗ за спеціальностями

Найменування спеціальності	Вчені-методисти, що розробили методику професійного навчання рецептивним видам іншомовної мовленнєвої діяльності	
	<i>аудіювання</i>	<i>читання</i>
економіка		Ю. В. Дегтярьова С. В. Радецька Ю. М. Бузина С. Л. Буковський

менеджмент	В. О. Потьомкіна	
інженерія	Я. В. Зудова	Ю. В. Романюк А. О. Коваль
комп'ютерні науки та інформаційні технології	О. В. Кміть	А. Л. Буран
екологія		Е. М. Ларіна
агроінженерія		О. С. Малюга А. М. Кузнєцов
харчові технології		Ю. В. Мерцалова
військове управління	В. Г. Златніков	О. В. Ністратова
журналістика		С. Г. Вавіліна
маркетинг	Н. А. Новоградська-Морська	
медицина	О. С. Суздалева	І. О. Попова Л. С. Бірецька
туризм	Н. В. Набатова	
екологія	О. А. Обдалова	
радіотехніка	О. М. Гордієнко	
історія та археологія		О. А. Арінічева
авіоніка	Л. В. Бондарєва	

Широкий спектр робіт, представлених у таблиці, засвідчує значний інтерес з боку науковців до проблеми професійно-орієнтованого навчання читання та аудіювання студентів немовних ВНЗ. У працях багатьох вчених (Д. В. Бубнової, В. І. Карабана, С. П. Кожушко, О. Б. Тарнопольського, Л. М. Черноватого та ін.) простежується дотримання принципу взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності. Навчання читання та аудіювання відбувається шляхом інтеграції з іншими видами мовленнєвої діяльності, переважно продуктивними (Д. В. Бубнова, А. В. Гаврилова, Ю. В. Дегтярьова, З. М. Корнева, І. В. Пономарьова).

Взаємопов'язане навчання рецептивних та продуктивних видів мовленнєвої діяльності знайшло відображення в роботі Д. В. Бубнової, котра запропонувала методіку навчання майбутніх інженерів-ядерників аудіювання і говоріння англійською мовою, визначивши пріоритетну роль аудіювання на старших курсах. Така рекомендація зумовлена тим, що студенти вже певною мірою володіють мовою спеціальності та мають уявлення щодо своєї майбутньої професійної діяльності, а тому здатні зосередитися на засвоєнні умінь усного ділового спілкування [1].

Висновки. Рецептні види мовленнєвої діяльності відіграють важливу роль у професійній діяльності фахівців, сприяючи процесам навчання, самоосвіти, отриманню професійно-значущої інформації, підвищенню професійної кваліфікації, компетентності, завдяки засобам масової інформації і безпосередньому спілкуванню із зарубіжними партнерами. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє зробити висновок про те, що проблема формування англійських рецептних комунікативних компетентностей майбутніх фахівців з харчових технологій досі залишається поза увагою дослідників. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні історичного досвіду використання мультимедійних технологій для формування англійських рецептних комунікативних компетентностей студентів немовних (технологічних) ВНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бубнова Д. В. Методика навчання ділового спілкування англійською мовою студентів старших курсів вищих технічних навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Бубнова Дінара Володимирівна; КНЛУ. – Київ, 2007. – 24 с.
2. Войнова А. В. Обучение информативно динамическому чтению в высшей технической школе: на материале английского языка : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / А. В. Войнова – Пятигорск, 2003. – 182 с.
3. Златніков В. Г. Методика навчання професійно-орієнтованого аудіювання англійською мовою курсантів вищих військових ; ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – О., 2012. – 239 с.
4. Кравчук Г. В. Методика навчання студентів технічних спеціальностей професійно-орієнтованого англійського діалогічного мовлення на основі текстів науково-технічної реклами : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Г. В. Кравчук; КНЛУ. – К., 2010. – 184 с.
5. Малюга О. С. Навчання професійно орієнтованого читання наукових англійських текстів студентів-магістрів аграрних спеціальностей : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Малюга Олександр Сергійович; КНЛУ. – Київ, 2007. – 26 с.
6. Мерцалова С. Л. Методика обучения чтению аутентичных текстов по специальности «Технология продуктов общественного питания» (на материале английского языка) / : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Светлана Леонидовна Мерцалова – Орел, 2000. – 203 с.
7. Новоградська-Морська Н. А. Навчання майбутніх економістів аудіювання англійської професійно спрямованої телевізійної інформації / Н. А. Новоградська-Морська // Іноземні мови. – 2005. – №2. – С.38-42.

8. Обдалова О. А. Аудирование как средство обучения иноязычному общению студентов естественнонаучных факультетов на начальном этапе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Обдалова Ольга Андреевна – Томск, 2001. – 17 с.

9. Програма з англійської мови для професійного спілкування - National ESP Curriculum / Колектив авторів: Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок, В. О. Іваніщева, Л. Й. Клименко, Т. І. Козимирська, С. І. Кострицька, Т. І. Скрипник, Н. Ю. Тодорова, А. О. Ходцева. – К.: Ленвіт, 2005 – 119 с.

10. Радецька С. В. Методика навчання майбутніх економістів професійно спрямованого читання англійською мовою з використанням комп'ютера : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Радецька Світлана Валеріївна; КНЛУ. – Київ, 2005. – 20 с.

11. Романюк Ю. В. Методика формування у майбутніх фахівців з інженерної механіки читацької англійської компетентії з використанням навчального веб-сайту: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Юлія Вікторівна Романюк; КНЛУ. – К., 2014. – 277 с.

12. Серова Т. С. Психологические и лингводидактические аспекты обучения профессионально ориентированному иноязычному чтению в вузе / Т.С.Серова. - Свердловск : Изд - во Урал, ун - та, 1988. - 229 с.

13. Серова Т. С. Теоретические основы обучения профессионально-ориентированному чтению на иностранном языке в неязыковом вузе : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Т.С.Серова – Пермь, 1989. – 384 с.

14. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / С. К. Фоломкина. – М. : Высшая школа, 2005. – 185 с.

15. Яковлева В. А. Обучение иноязычному профессионально-ориентированному аудированию на среднем этапе в условиях технического вуза: на материале французского языка : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / В. А. Яковлева – Екатеринбург, 2003. – 252 с.

Kovalchuk Olga

THE HISTORY OF STUDIES OF DEVELOPING ENGLISH RECEPTIVE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS MAJORING IN FOOD TECHNOLOGY

Introduction. The field known as English for Specific Purposes through years has now expanded to include over twenty areas. It should, however, be observed the lack of research devoted to the study of teaching English for Food Science. **Purpose.** The paper is aimed at analyzing current research devoted to developing English receptive communicative competence of students majoring in Food Technology as well as non-linguistic specialties. **Results.** The review of scientific papers on developing receptive communicative competence at non-linguistic universities demonstrate the significant achievements in the improvement of methods of teaching English for Specific Purposes. The article analyses research by scientists who created methods for developing communicative competence, in particular, receptive communicative competence of students majoring in non-linguistic sciences.

Conclusions. The works by most scientists consider a principle of interconnected learning. However, teaching reading and listening occurs by integrating with other types of speech activity, mainly productive ones.

Keywords: English for Specific Purposes (ESP), receptive communicative competence, food technology.